

Logika I

Ladislav Hejdánek

Related preparatory texts:

[Logika I \[příprava\]](#)

k dokumentu existují tyto přípravné texty:

[Logika I \[příprava\]](#)

- ◆ bytový seminář, česky, vznik: 7. 9. 1987
- ◆ private seminar, Czech, origin: 7. 9. 1987

Logika I

7. 9. 1987

KAZETA 1

STRANA A

Hegel říká na začátku své první logiky (v *Encyklopedii*), že logika je nejtěžší filosofickou disciplínou – a z jiného pohledu zase nejjednodušší. Nahlédl jsem pravdivost toho prvního; toho druhého zatím ne.

Nechceme tady dělat tu formální logiku – co ale tedy chceme dělat? Nevíme, na jakou literaturu se obrátit. Můžeme se ale obrátit k jazyku, jestli nám dá nějaký pokyn, který si nedovedeme vymyslet. Naším úkolem bude filosofovat o logu (viz *hé epistémé logiké*, *Wissenschaft der Logik* – ale pozor, Hegelova logika vlastně není logika), pokyn budeme očekávat z řečtiny. Mnohoznačnost řeckého *logos* i *legein*.

Opřu se o Heideggera: německé *lesen* podle něj znamená totéž co *legere*, ale ne „čísti“ – znamená to „sbírat“ (*Holzlese* – sběr dřeva, *Ährelese* – klasobraní, *Weinlese* – vinobraní, *Auslese* – probírání, výběr). I čeština je dosti původní jazyk po této stránce: „čísti“ znamená původně „počítati“, tedy „čítati“ ve smyslu „sbírat“. Když čítáme písmenka, tak abychom je sčetli, přečetli, pochopili, co znamenají. *Lesen* má znamenat původně sbírat jednotlivé a dávat dohromady, shromažďovat, sjednocovat.

Heidegger konfrontuje dva významy *legein*: druhý je spjat ne s etymologií, ale s literárním dokladem, výrokem jednoho ze směrnatných filosofů (jako takové Heidegger uznává Parmenida a Hérakleita). Je to zlomek 93 z Hérakleita.

--> PŘERUŠENÍ OKOLO 22:30 (DVAKRÁT ZASTAVENO – CHYBÍ NĚCO? ÚSEK JE SNAD NA JINÉ KAZETĚ?)

Opakem zakrývání je přísně formálně logicky nezakrývání – to je ale všechno kromě zakrývání, negace (plavání, stavění...). Tato negace je ovšem málo obsažná – ale jiná možnost tu je, dialektický opak, aktivní odkrývání. Přeložíme-li *legein* jako „odkrývání“, ukazuje se cesta dál, kde dává smysl ona třetí možnost, *sémainei*, dávat znamení – to není ani zakrývat ani odhalovat. Heidegger překládá jako *Zeichen geben* a *Winke geben*, poukázat, dát gesto.

Nejen náš Svoboda, ale ani Diels nevěděl přesně, o čem to je. *Legein* tu podle Heideggera znamená *offenbar machen*, *erscheinen lassen* – zjevné je však v řečtině nezakryté a nezakrytost je *alétheiá*, pravda. Tedy zlomek 93 uvádí do souvislosti *logos* a *alétheiá*. To je druhý výsledek té Heideggerovy konfrontace významu etymologického s tím první pohled jednoduchým citátem z Hérakleita.

Jak spolu tyto významy souvisejí? Heidegger odpovídá (v *Úvodu do metafyziky*, v Gesamtausgabe s. 178–179; v Niemeyerově vydání s. 130), ale podle mě ne moc přesvědčivě.

Nechceme se zabývat ani Heideggerem ani Hérakleitem. Udělám něco, co by Heidegger jistě odmítl – etymologii i ty dva výklady budeme považovat za trojí pokyn či znamení, které s námi nepůjdou, ale když jim porozumíme, tak půjdeme správným směrem. (Odbočka o Kratylvi apod.)

Bytí jsoucna se ukazuje nikoli jako bytí, ale jako jednotlivé jsoucnosti...

KONEC STRANY A

STRANA B

Bytí jsoucna se ukazuje jen jako jednotlivé jsoucnosti; kompletní pes tu nikdy není pohromadě, neukazuje se pes ve svém bytí. Na jednotlivé jsoucnosti lze ukázat, na bytí nikoli. Když se bytí vyjevuje jako bytí, opouští svou skrytost nebo ji ztrácí – či je to vina nebo zásluha, nechme stranou. Rozlišujeme vyjevování a ukazování se – bytí se vyjevuje jako bytí, a ne ve jsoucnostech, naproti tomu se ukazuje jako jednotlivé jsoucnosti, a ne jako bytí. To je domluva, takto o tom budeme hovořit.

Můžeme teď souhlasit s tím, že být znamená přijít do neskrytosti? Ne, pokud jde o bytí jakožto bytí; ano, pokud se bytí ukáže jako některá ze jsoucností. Jak to vlastně Heidegger myslí? Trvá na tom, že o bytí nelze říct, že je – je jenom jsoucno. Pak jsoucno, o jehož bytí jde, je vždycky zároveň jsoucí i nejsoucí (a většinou není, jen někdy je – „jsme i nejsme“, tvrdil Hérakleitos).

Nejzávažnější otázka: jak vlastně jsoucno ve svém bytí (jako série jsoucností) drží pohromadě? Přesně to jsou dvě otázky: 1) jak drží pohromadě nejsoucnost jsoucna s jeho jsoucností (to nás teď nebude zajímat), 2) jak drží pohromadě jednotlivé jsoucnosti téhož jsoucna – jak to spolu souvisí.

Hmota je výmysl, žádná hmota není; to je náš termín, ale ono se to tam pořád hemží – u Aristotela je hýlé beztvářá látka; ale my víme, že žádná látka není. Co drží psa psem, je základní filosofická otázka – když ji nevyřešíme, tak nevíme, jak je postavený svět. Integrace jsoucností má dvě stránky: ty správné dát k sobě dohromady a nepustit tam ty, co tam nepatří. A to všechno se děje bez ohledu na lidskou subjektivitu – tohle je moje polemika s fenomenologií. Ani dnes nevíme, čím jsou jsoucnosti téhož jsoucna drženy pohromadě – jako to nevěděl Hérakleitos. Můžeme to nazvat „tím sčítajícím“, „sbírajícím“, tedy logem – Hérakleitos tím nemyslel nic jiného. My nevíme, co to je – je to myšlenkový experiment. Já nekážu, že je světový logos...

KONEC VÝKLADU VE 27:17

POLEMIKA S HEIDEGGEREM V DISKUSI

Není pravda, že být znamená přijít do neskrytosti – to je možné jen skrze logos (u Heideggera), a pak to ovšem není původní sebranost (*Gesamtheit*). Být je možno, aniž se vyjevuje.

Bytí psa se jako bytí (ne ve jsoucnostech) může ukázat jen člověku, nikomu jinému na tomto světě – je k tomu třeba ten logos člověka; logos toho psa nestačí. Budeme předpokládat přinejmenším experimentálně, že logos je nutný k tomu, aby jsoucno bylo (ve smyslu bytí, ne jsoucnosti); každá událost musí být vnitřně sjednocena logem.

Musíme rozlišovat logos vůbec a logos jsoucna (jako Heidegger rozlišuje bytí vůbec a bytí jsoucna). Hegel říká, že logos (*Vernunft* = *nús*) vládne: 1) v přírodě (zákonitosti), 2) v dějinách, 3) v myšlení – ale jenom tak, jak to dějiny dovolí; aby se logos neukázal celý najednou, ale postupně. Konfrontace s Hegelem bude ještě dlouho jedním z motivů zejména nepředmětného myšlení – neopakovat jeho chyby...

[KONEC POZNÁMEK]

...

KONEC KAZETY 1

ZAČÁTEK KAZETY 2

STRANA A

NEMÁME – NEBO NEEEXISTUJE...

KONEC KAZETY 2